

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΑΡΙΘΜ. 19/VI/2012

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου, του κτιρίου των Γραφείων της (Κότσικα 1Α & Πατησίων), την 6η Φεβρουαρίου 2012, ημέρα Δευτέρα και ώρα 11:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης

Μέλη: Ιωάννης Μπιτούνης,

Δημήτριος Λουκάς,

Εμμανουέλα Τρούλη,

Νικόλαος Τραυλός,

Δημήτριος Δανηλάτος,

Φραγκίσκος Αρμάος, λόγω κωλύματος τακτικού μέλους

Τα λοιπά τακτικά ή /και αναπληρωματικά μέλη καίτοι προσκληθέντα δεν συμμετείχαν λόγω δικαιολογημένου κωλύματος.

Γραμματέας : Ηλιάνα Κούτρα.

Θέμα της συνεδρίασης ήταν η γνωμοδότηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, βάσει του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93/Α/2011) επί του αιτήματος εξαίρεσης από τις διατάξεις του ν. 3919/2011 «Αρχή της Επαγγελματικής Ελευθερίας, Κατάργηση Αδικαιολόγητων Περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων» του καθεστώτος αδειοδοτήσεων της εμπορίας και της παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτικών ειδών και εμπορίας λιπασμάτων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Με το υπ' αριθ. 183766/11026/22.09.2011 αίτημα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προς τη Διεύθυνση Νομοπαρασκευαστικού έργου του Υπουργείου Οικονομικών, το οποίο μας διαβιβάστηκε με το υπ' αρ. πρ. 6795/27.10.2011 έγγραφο, κατατέθηκε αίτημα διατήρησης του καθεστώτος αδειοδοτήσεων:

α) της εμπορίας και παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτικών ειδών με βάση τα οριζόμενα στο ν. 1564/1985 και

β) της εμπορίας λιπασμάτων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με βάση τα οριζόμενα στο ν. 1565/1985.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, αφού έλαβε υπόψη της το σχετικό αίτημα, τις διατάξεις των ν. 3919/2011 και ν. 3959/2011 και την υπ' αριθμ. πρωτ. 705/25.1.2012 εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΕΦΑΡΜΟΓΗ Ν. 3919/2011

1. Σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 3 του ν. 3959/2011 περί Προστασίας του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, η Επιτροπή Ανταγωνισμού είτε με δική της πρωτοβουλία είτε ύστερα από αίτημα που υποβάλλει ο Υπουργός Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας ή άλλος αρμόδιος Υπουργός, διατυπώνει γνώμη σχετικά με σχέδια νόμων και λοιπών κανονιστικών ρυθμίσεων που μπορούν να εισαγάγουν εμπόδια στη λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού.

2. Η παρούσα απόφαση αναφέρεται στο δικαιολογημένο χαρακτήρα και τη συμβατότητα περιορισμών και απαιτήσεων προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση επαγγελμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης με τις διατάξεις περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, στο πλαίσιο της σχεδιαζόμενης προώθησης κανονιστικής ρύθμισης¹ για την εξαίρεση από τις διατάξεις του ν. 3919/2011 από το Υπουργείο Οικονομικών. Με τις υπ' αριθ. πρωτ. 5561/07.9.2011 και 6347/07.10.2011 επιστολές του Υπουργείου Οικονομικών², η Επιτροπή Ανταγωνισμού κλήθηκε να γνωμοδοτήσει για τα αιτήματα εξαίρεσης (είτε για διατήρηση περιορισμών στην άσκηση του επαγγέλματος είτε για τη διατήρηση

---

¹ Λόγω παρέλευσης του χρονικού διαστήματος των 4 μηνών και της νομοθετικής εξουσιοδότησης για έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, σε επιστολή του το Υπ. Οικονομικών αναφέρει ότι θα προωθήσει για ψήφιση στη Βουλή ενιαίο νόμο, για την εξαίρεση από τις διατάξεις του ν. 3919/2011 των επαγγελμάτων για τα οποία θα προκύψει θετική γνωμοδότηση (βλ. σχετικά το υπ' αριθμ. πρωτ. 5561/7.9.2011 έγγραφο του Υπ. Οικονομικών). Περαιτέρω, βλ. σχετικά το υπ' αριθμ. πρωτ. 508/19.1.2011 του Γεν. Γραμματέα του Υπ. Οικονομικών, στο οποίο επισημαίνεται ότι οι διατάξεις, οι οποίες περιλαμβάνονται στην πρόταση του άρθρου 4 του σχεδίου νόμου «Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015», δεν αναιρούν την πρόθεση να καταρτιστεί ενιαίος νόμος, που θα περιλαμβάνει εξαιρέσεις του ν. 3919/2011 και επί των οποίων έχει κληθεί να γνωμοδοτήσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

² Είχε προηγηθεί η υπ' αρ. πρ. 36581/1073/22.08.2011 επιστολή του Υπουργείου Οικονομικών προς τους αρμόδιους φορείς.

έκδοσης προηγούμενης διοικητικής άδειας) των φορέων από την εφαρμογή του ν. 3919/2011 για συγκεκριμένα επαγγέλματα.

3. Πιο συγκεκριμένα, με τη δημοσίευση του ν. 3919/2011 στις 2 Μαρτίου του 2011 προωθείται η Αρχή της Επαγγελματικής Ελευθερίας και η κατάργηση των αδικαιολόγητων περιορισμών στην άσκηση των επαγγελμάτων. Στην παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 3919/2011 προβλέπεται ως γενική αρχή ότι οι περιορισμοί που ισχύουν στη νομοθεσία και αφορούν στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων καταργούνται μετά την πάροδο 4 μηνών από τη δημοσίευση του νόμου ήτοι στις 2 Ιουλίου 2011. Στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου αναφέρονται οι νοούμενοι από το Νόμο περιορισμοί, οι οποίοι καταργούνται όπως *numerus clausus*, γεωγραφικοί περιορισμοί, περιορισμοί σχετικοί με την οργάνωση και διάρθρωση της επιχείρησης, καθώς και τη διάθεση του προϊόντος, κατώτατες τιμές κ.α. Στην παρ. 4 του άρθρου 2 προβλέπεται ότι για την εξυπηρέτηση επιτακτικού λόγου δημοσίου συμφέροντος είναι δυνατή η θέσπιση εξαιρέσεως και η διατήρηση υφιστάμενων περιορισμών, με την προϋπόθεση ότι ο περιορισμός αυτός δεν εισάγει άμεσα ή έμμεσα διακρίσεις ανάλογα με την ιθαγένεια ή όσον αφορά στις επιχειρήσεις ανάλογα με την έδρα τους. Η θέσπιση εξαιρέσεων προβλέπεται ότι μπορεί να γίνει με Προεδρικό Διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών εντός τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος του νόμου, στην περίπτωση που η διατήρηση του περιορισμού, ως έχει ή με ηπιότερη μορφή, επιβάλλεται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, συνάμα δε πληρούνται και οι απαιτήσεις της αρχής της αναλογικότητας.

4. Το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 3919/2011 καταργεί την απαίτηση προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση επαγγέλματος μετά την πάροδο 4 μηνών από τη δημοσίευση του νόμου ήτοι στις 2 Ιουλίου 2011. Συγκεκριμένα, ο νόμος προβλέπει ότι το επάγγελμα ασκείται ελεύθερα μετά την πάροδο τριμήνου από την αναγγελία ενάρξεως ασκήσεώς του, συνοδευόμενη από τα νόμιμα δικαιολογητικά για την πιστοποίηση της συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων, στην κατά τις ισχύουσες στο χρονικό εκείνο σημείο διατάξεις αρμόδια προς αδειοδότηση διοικητική αρχή. Παράλληλα, δίνεται στην αρμόδια αρχή το δικαίωμα να λειτουργήσει κατασταλτικά και εντός τριών (3) μηνών από τη λήψη της αναγγελίας, να απαγορεύσει την άσκηση του επαγγέλματος στην περίπτωση που δεν συγκεντρώνονται οι νόμιμες

προϋποθέσεις. Στην παρ. 2 του άρθρου 3 προβλέπεται αντίστοιχα η θέσπιση εξαιρέσεως με προεδρικό διάταγμα³ εντός τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος του ν. 3919/2011, για τη διατήρηση του νομικού καθεστώτος της προηγούμενης διοικητικής άδειας αν αυτό επιβάλλεται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και με την επιφύλαξη της αρχής της αναλογικότητας.

5. Η γνωμοδότηση περιορίζεται στην εξέταση του ανωτέρω αιτήματος με κατευθυντήριες γραμμές τις αρχές και τους κανόνες που διέπουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, όπως εξάλλου προβλέπεται και στην παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3919/2011, καθώς και στην εξέταση του δικαιολογημένου, εύλογου και αναλογικού χαρακτήρα των προς διατήρηση απαιτήσεων προηγούμενης διοικητικής άδειας. Οι κατωτέρω θέσεις είναι αυστηρά γενικές και δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, οι οποίες κρίνονται με βάση τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 και 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «ΣΛΕΕ»), ενώ δεν δεσμεύουν την Επιτροπή Ανταγωνισμού σε υπάρχουσες ή μέλλουσες διαδικασίες και υποθέσεις. Αναφέρονται σε ζητήματα ουσίας του δικαιού του ανταγωνισμού⁴, ενώ δεν άπτονται ζητημάτων διαδικασίας και τύπου θέσπισης των εξαιρέσεων. Δεν δεσμεύουν, επίσης, την Επιτροπή Ανταγωνισμού σε υπάρχουσες ή μελλοντικές υποθέσεις και διαδικασίες, και, ενδεικτικά, σε σχέση με τυχόν ρυθμιστικά εμπόδια που δεν περιλαμβάνονται στο ως άνω αίτημα. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού επιφυλάσσεται να επανέλθει στο μέλλον αναφορικά με κινδύνους εμφάνισης αντιανταγωνιστικών συνεπειών, κατά την εξειδίκευσή τους από το νομοθέτη ή την εκτελεστική εξουσία.

II. ΑΙΤΗΜΑ

6. Με το υπ' αριθμ. 183766/11026/22.09.2011 αίτημα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων⁵ προς τη Διεύθυνση Νομοπαρασκευαστικού έργου του Υπουργείου Οικονομικών, το οποίο διαβιβάστηκε στην Υπηρεσία με το υπ' αρ. πρ. 6795/27.10.2011 έγγραφο, κατατέθηκε αίτημα διατήρησης του καθεστώτος

³ Βλ. ανωτ. υποσημείωση 1.

⁴ Παρόλο που ορισμένοι περιορισμοί, οι οποίοι αναλύονται στις επόμενες ενότητες της παρούσας, δεν φαίνεται να εμπίπτουν κατ' αρχήν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3919/2011, αποτελούν αντικείμενο εξέτασης, καθώς είναι στενά συνδεδεμένοι με το σύστημα πρόσβασης και άσκησης των εξεταζόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων και ενδέχεται να επηρεάζουν ουσιαστικά το επίπεδο ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά υπηρεσιών.

⁵ Συγκεκριμένα από τη Διεύθυνση Εισροών Φυτική Παραγωγής.

αδειοδοτήσεων:

α) της εμπορίας και παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτικών ειδών⁶ με βάση τα οριζόμενα στο ν. 1564/1985 και

β) της εμπορίας λιπασμάτων⁷, αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με βάση τα οριζόμενα στο ν. 1565/1985.

7. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με την υπ' αρ. πρ. 8550/22.12.2011 επιστολή του επισημαίνει ότι το σύστημα των αδειοδοτήσεων των εν λόγω δραστηριοτήτων είναι απαραίτητο, καθώς αποσκοπεί στην εξασφάλιση των προδιαγραφών που στόχο έχουν την προστασία του χρήστη και του καταναλωτή, την προστασία της υγείας των ζώων και των φυτών, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημόσια ασφάλεια (λιπάσματα), μέσω της ρύθμισης θεμάτων που αφορούν στην παραγωγή και διακίνηση πολλαπλασιαστικού υλικού και λιπασμάτων για την παραγωγή προϊόντων για τη διατροφή του ανθρώπου και των ζώων, θεμάτων σχετικών με γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, αποφυγή ρύπανσης εδαφών και υπόγειων υδάτων και της εκρηκτικότητας των αζωτούχων λιπασμάτων. Επιπλέον, σημειώνουν, ότι ο εκ των υστέρων έλεγχος δεν αρκεί, καθώς οι προμηθευτές θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί πριν την άσκηση της δραστηριότητας και να είναι καταγεγραμμένοι.

---

⁶ Η άδεια λειτουργίας φυτωριακής επιχείρησης παραγωγής και εμπορίας δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού, θεσπίστηκε με την Υ.Α. 60308/224/1995 (ΦΕΚ Β' 58). Η άδεια χορηγείται σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, πληροί της προϋποθέσεις και τηρεί τα οριζόμενα στην προαναφερθείσα Υπουργική Απόφαση και το π.δ. 135/1987 (ΦΕΚ Α' 74). Προϋπόθεση χορήγησης της άδειας είναι η επιχείρηση να διαθέτει τεχνικό σύμβουλο Δασολόγο ή Γεωπόνο πανεπιστημιακής σχολής ή τεχνολόγο Δασοπονίας ή Γεωπονίας, όταν το παραγόμενο υλικό προορίζεται για αναδασωτικούς σκοπούς. Επισημαίνεται, ότι η ανωτέρω άδεια λειτουργίας ανήκει στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ), από το οποίο δεν στάλθηκε οποιοδήποτε αίτημα εξαίρεσης ως την συζήτηση της παρούσας γνωμοδότησης. Επίσης, ο ν. 1564/1985 στο άρθρο 1 αναφέρει ότι «Οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται για το πολλαπλασιαστικό υλικό όλων των καλλιεργούμενων φυτικών ειδών εκτός από τα δασικά».

⁷ Σημειώνεται ότι για την παραγωγή, τυποποίηση, ανάμιξη και άλλες διαδικασίες επεξεργασίας λιπάσματος απαιτείται η ίδρυση βιοτεχνικής ή βιομηχανικής επιχείρησης αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας από την οποία δεν εστάλη οιοδήποτε αίτημα εξαίρεσης για διατήρηση προηγούμενης διοικητικής άδειας έως την συζήτηση της παρούσας Γνωμοδότησης. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι το αίτημα, το οποίο εστάλη από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, περιοριζόταν στην άδεια ασκήσεως εμπορίας λιπασμάτων και δεν επεκτεινόταν στην άδεια κυκλοφορίας και εισαγωγής λιπασμάτων (βλ. άρθρο 4 ν. 1565/1985).

III. ΤΥΠΟΙ ΑΔΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

8. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κυρίως για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος ελέγχει την παραγωγή και εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού και λιπασμάτων και εκδίδει προς τούτο συγκεκριμένες άδειες για τις εν λόγω δραστηριότητες.

9. Συγκεκριμένα εκδίδονται: α) άδειες εμπορίας λιπασμάτων, β) άδειες παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού και γ) εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού.

A) Άδειες Εμπορίας Λιπασμάτων

10. Το νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο διέπει τις άδειες εμπορίας λιπασμάτων είναι α) ο ν. 1565/1985 «Λιπάσματα» (ΦΕΚ Α΄ 164), όπως ισχύει σήμερα, μετά την τροποποίηση διατάξεων του καθώς και β) η εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω νόμου απόφαση του Υπουργού Γεωργίας υπ' αριθ. Υ.Α. 394200/5925/1999 «Άδειες εμπορίας Λιπασμάτων τύπου Α ή Β» (ΦΕΚ Β΄ 1939), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

11. Οι άδειες εμπορίας λιπασμάτων που εκδίδονται χωρίζονται σε άδειες τύπου Α (μικρές άδειες), οι οποίες χορηγούνται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που πωλούν λιπάσματα αποκλειστικά και μόνο στον τελικό χρήστη και σε άδειες τύπου Β (μεγάλες άδειες), οι οποίες χορηγούνται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα⁸ που πωλούν λιπάσματα τόσο στις επιχειρήσεις που διαθέτουν άδεια εμπορίας λιπασμάτων τύπου Α όσο και στον τελικό χρήστη⁹.

12. Για τη χορήγηση της άδειας εμπορίας λιπασμάτων προβλέπεται ότι: α) Απαιτείται η πλήρης απασχόληση στην επιχείρηση πτυχιούχου¹⁰ γεωτεχνικού των κλάδων γεωπόνων ή δασολόγων ή πτυχιούχου ανωτάτης πανεπιστημιακής σχολής άλλων κλάδων με εξειδίκευση στους τομείς εδαφολογίας - θρέψης φυτών ή

⁸ Βλ. σχετικά άρθρο 1 του ν. 1565/1985.

⁹ Βλ. σχετικά άρθρο 4 του ν. 1565/1985.

¹⁰ Βλ. σχετικά άρθρο 1 της Υ.Α.394200/5925/1999.

πτυχιούχου τεχνολόγου γεωπονίας¹¹ του τμήματος φυτικής παραγωγής ή του τμήματος θερμοκηπιακών καλλιεργειών και ανθοκομίας¹² ή του τμήματος διοίκησης γεωργικών εκμεταλλεύσεων των τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ο οποίος πρέπει να είναι ικανός να παρέχει στον αγρότη-χρήστη του λιπάσματος κάθε είδους οδηγίες σχετικά με το προϊόν, συμβουλές για την αναγκαιότητα λίπανσης, τον τρόπο λίπανσης και οδηγίες για την ορθολογική χρήση των λιπασμάτων για την προστασία του περιβάλλοντος. β) Ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένος σε επαγγελματικό Επιμελητήριο. Τέλος, γενικά απαιτείται η ύπαρξη αποθηκευτικών χώρων για τα λιπάσματα, ώστε να προστατεύονται από τα καιρικά φαινόμενα και τις συνθήκες, που μπορεί να τα αλλοιώσουν ή να τα υποβαθμίσουν, καθώς και να τηρούνται οι όροι ασφαλείας και προστασίας του περιβάλλοντος¹³. Συναφή με τις ανωτέρω προϋποθέσεις είναι και τα δικαιολογητικά τα οποία απαιτούνται¹⁴.

13. Συγκεκριμένα, απαιτείται, μεταξύ άλλων, βεβαίωση εγγραφής σε επαγγελματικό επιμελητήριο, ακριβές αντίγραφο της άδειας άσκησης επαγγέλματος γεωτεχνικού¹⁵,

---

¹¹ Βλ. σχετικά το π.δ. 109/1989 (ΦΕΚ Α' 47) για τα επαγγελματικά δικαιώματα πτυχιούχων των τμημάτων φυτικής παραγωγής, θερμοκηπιακών καλλιεργειών και ανθοκομίας, δασοπονίας, γεωργικών εκμεταλλεύσεων κ.ά. των τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Στο ανωτέρω προεδρικό διάταγμα ορίζεται ότι οι ανωτέρω πτυχιούχοι με την απόκτηση του πτυχίου τους ασκούν το επάγγελμα στο πλαίσιο των οριζόμενων σε αυτό επαγγελματικών δικαιωμάτων.

¹² Πρέπει να σημειωθεί, ότι η εν λόγω απόφαση ακυρώθηκε εν μέρει με την υπ' αριθμ. 3107/2001 απόφαση του ΣτΕ με την οποία κρίθηκε, ότι «η εν λόγω ΥΑ είναι ακυρωτέα κατά το μέρος της που θέτει ως προϋπόθεση για τη λήψη της άδειας την απασχόληση στην οικεία επιχείρηση τεχνολόγων γεωπονίας, πτυχιούχων αποκλειστικώς του τμήματος Φυτικής Παραγωγής, αποκλείοντας τους πτυχιούχους του τμήματος Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας».

¹³ Με το υπ' αρ. πρ. 8550/22.12.2011 (σελ.5) έγγραφό του, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σημειώνει ότι σε σχέδιο νόμου που προετοιμάζεται προβλέπεται η τήρηση περαιτέρω απαιτήσεων, όπως ότι για την αποθήκευση των χύμα λιπασμάτων θα πρέπει να υπάρχουν χώροι στεγασμένοι, στεγανοποιημένοι και καλά αεριζόμενοι μακριά από οικισμούς, ενώ για την αποθήκευση υγρών λιπασμάτων, θα πρέπει να λαμβάνονται επιπλέον κατάλληλα μέτρα συντήρησης των δεξαμενών των σωληνώσεων και των βαλβίδων για τη διασφάλιση από τον κίνδυνο διαρροής.

¹⁴ Το άρθρο 2 της Υ.Α. 394200/5925/1999 ορίζει ότι: «Για την χορήγηση αδειών εμπορίας τύπου Α και Β απαιτούνται τα εξής δικαιολογητικά (ν. 2326/1995, ΦΕΚ Α' 153), άρθρο 2 παρ. 7).α [...], β [...], γ. Ακριβές αντίγραφο άδειας άσκησης επαγγέλματος γεωτεχνικού, όσον αφορά το γεωπόνο ή δασολόγο [...]. Ακριβές αντίγραφο πτυχίου για το επιστημονικό προσωπικό άλλων κλάδων, που πρέπει να συνοδεύεται από μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών σε περίπτωση εξειδίκευσης στους τομείς εδαφολογίας-θρέψης φυτών. δ. Βεβαίωση εγγραφής σε επαγγελματικό επιμελητήριο...ε. Ακριβές αντίγραφο της σύμβασης πρόσληψης και πλήρους απασχόλησης του προσωπικού του άρθρου 1 περ. α της απόφασης καθώς και υπεύθυνη δήλωση του νόμιμου εκπροσώπου της επιχείρησης ότι διαθέτει το ειδικό προσωπικό του ανωτέρω άρθρου καθ' όλες τις ώρες λειτουργίας του καταστήματος στ. [...]».

¹⁵ Βλ. σχετικά το ν. 1474/1984 (ΦΕΚ Α' 128) για το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΓΕΩΤ.Ε.Ε.), σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του οποίου ορίζεται ότι «μέλη του ΓΕΩΤ.Ε.Ε. είναι υποχρεωτικά όλοι οι γεωτεχνικοί: α) γεωπόνοι, δασολόγοι... εφόσον είναι πτυχιούχοι αα) της Ανώτατης Γεωπονικής

όσον αφορά στο γεωπόνο ή δασολόγο και ακριβές αντίγραφο πτυχίου για το επιστημονικό προσωπικό άλλων κλάδων, που πρέπει να συνοδεύεται από μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, σε περίπτωση εξειδίκευσης στους τομείς εδαφολογίας-θρέψης φυτών. Επιπλέον, οι άδειες εμπορίας λιπασμάτων τύπου Α και Β είναι ατομικές και δεν μεταβιβάζονται, εκχωρούνται, ή κληρονομούνται σε περίπτωση μεταβίβασης, εκχώρησης ή κληρονομιάς της επιχείρησης¹⁶. Περαιτέρω, προβλέπεται, ότι αλλαγή εντύπου άδειας¹⁷, δεν γίνεται στις περιπτώσεις αλλαγής επωνυμίας ανωνύμων εταιριών ή όταν η αλλαγή της επωνυμίας γίνεται εξαιτίας αλλαγής της εταιρικής μορφής ή της σύνθεσης των εταίρων ή των μετόχων ή εξαιτίας οποιουδήποτε άλλου λόγου. Στις προαναφερθείσες περιπτώσεις, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7 της ανωτέρω υπουργικής απόφασης Υ.Α. 394200/5925/1999, απαιτείται η έκδοση νέας άδειας και η καταβολή του ισχύοντος κάθε φορά παραβόλου. Τέλος, υπάρχουν εξαιρέσεις της υποχρέωσης κατοχής άδειας εμπορίας ορισμένων λιπασμάτων σε ερασιτέχνες καλλιεργητές¹⁸.

Σχολής Αθηνών, ββ) των Τμημάτων Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος και Κτηνιατρικής της Σχολής Γεωτεχνικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης...στ) Αναγνωρισμένων ισότιμων Σχολών της αλλοδαπής». Επίσης, με το π.δ. 344/2000 για την άσκηση του επαγγέλματος του γεωτεχνικού ορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής του ανωτέρω νόμου.

¹⁶ Βλ. άρθρο 6 της Υ.Α. 394200/5925/1999.

¹⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 7 της Υ.Α. 394200/5925/1999: «1. Σε περίπτωση που κατά τη διάρκεια ισχύος των αδειών τύπου Α και Β αλλάξει η έδρα ή η επωνυμία της επιχείρησης ή και τα δύο, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, γίνεται αλλαγή του εντύπου της χορηγηθείσας άδειας με το νέο στο οποίο αναγράφονται οι αλλαγές που επήλθαν. Η αλλαγή γίνεται χωρίς να απαιτείται καταβολή νέου παραβόλου και χωρίς αλλαγή του αριθμού μητρώου της επιχείρησης. Το νέο έντυπο ισχύει για το απομένον μέχρι την συμπλήρωση του χρονικού διαστήματος της πενταετίας ή τριετίας, ανάλογα με την άδεια τύπου Α ή Β, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 5 του ν. 2326/1995 (ΦΕΚ Α' 153). Το έντυπο της αρχικής άδειας της οποίας ζητείται η αλλαγή, επιστρέφεται στην υπηρεσία που το χορήγησε, ακυρώνεται και καταχωρείται στον τηρούμενο φάκελο της επιχείρησης. 2. Αλλαγή εντύπου άδειας, σύμφωνα με την παρ. 1, δεν γίνεται στις περιπτώσεις αλλαγής επωνυμίας ανωνύμων εταιριών ή όταν η αλλαγή της επωνυμίας γίνεται εξαιτίας αλλαγής της εταιρικής μορφής ή της σύνθεσης των εταίρων ή των μετόχων ή εξαιτίας οποιουδήποτε άλλου λόγου. Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται η έκδοση νέας άδειας και η καταβολή του ισχύοντος κάθε φορά παραβόλου».

¹⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 8 της Υ.Α. 394200/5925/1999 «Εξαιρούνται της υποχρέωσης κατοχής άδειας εμπορίας λιπασμάτων τύπου Α', τα πρόσωπα που διαθέτουν λιπάσματα, αποκλειστικά και μόνο σε ερασιτέχνες καλλιεργητές και σε μικροσυσκευασίες κατά κατηγορία λιπάσματος, όπως καθορίζεται ακολούθως: **α.** Λιπάσματα στερεά, ανόργανα και οργανικά, απλά ή σύνθετα ή μικτά των τριών (3) κύριων και δευτερευόντων θρεπτικών στοιχείων, εμπλουτισμένα ή μη με ιχνοστοιχεία καθώς και μίγματα αυτών, μέχρι δύο (2) χιλιόγραμμα. **β.** Υδατοδιαλυτά - κρυσταλλικά και υγρά λιπάσματα των κυρίων και δευτερευόντων στοιχείων, μέχρι 0,5 χιλιόγραμμα ή λίτρα. **γ.** Ιχνοστοιχεία απλά ή μίγματα αυτών οποιασδήποτε μορφής μέχρι 250 γραμμάρια ή κυβικά εκατοστά. **δ.** Λιπάσματα των ανωτέρω κατηγοριών Α, Β και Γ στα οποία προστίθενται ασβέστιο (Ca), φυτορμόνες, ένζυμα, ρυθμιστές, βιταμίνες και άλλες παρόμοιες ουσίες, μέχρι 250 γραμμάρια ή κυβικά εκατοστά».

14. Το ύψος των παραβόλων για την έκδοση της άδειας εμπορίας λιπασμάτων τύπου Α διαμορφώνεται στα 586,94 ευρώ και για τις τύπου Β, 3.521,64¹⁹. Οι άδειες είναι περιορισμένης ισχύος και ανανεώνονται ως εξής: κάθε πέντε χρόνια οι άδειες τύπου Α και κάθε τρία χρόνια οι άδειες Τύπου Β, με την ίδια διαδικασία όπως αυτή της αρχικής έκδοσης και καταβάλλοντας το 30% του ύψους του παραβόλου έκδοσης²⁰.

Έως την συζήτηση της παρούσας είχαν εκδοθεί δύο χιλιάδες διακόσιες δεκαεννιά (2919) άδειες εμπορίας Λιπασμάτων τύπου Α και διακόσιες σαράντα πέντε (245) άδειες εμπορίας Λιπασμάτων τύπου Β.

Β) Άδειες Παραγωγής Πολλαπλασιαστικού Υλικού

15. Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις άδειες παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού είναι α) το άρθρο 4 του ν. 1564/1985 «Οργάνωση παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών» (ΦΕΚ Α' 164), όπως ισχύει σήμερα μετά την τροποποίηση διατάξεων του από τον ν. 2325/1995 (ΦΕΚ Α' 153), καθώς και β) οι υπουργικές αποφάσεις Υ.Α. 320698/1987 (ΦΕΚ Β' 446), Υ.Α. 60308/224/1995 (ΦΕΚ Β' 58), Υ.Α.336135/2000 (ΦΕΚ Β' 549) καθώς και η Υ.Α. 404186/1986 (ΦΕΚ Β' 683).

16. Για την παραγωγή, από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο²¹, πολλαπλασιαστικού υλικού που προορίζεται για εμπορία, απαιτείται άδεια λειτουργίας φυτωριακής ή σποροπαραγωγικής επιχείρησης²².

---

¹⁹ Βλ. Υ.Α. 331750/1999 (ΦΕΚ Β' 215): Αναπροσαρμογή παραβόλων εμπορίας λιπασμάτων και προφορική ενημέρωση από το αρμόδιο Υπουργείο.

²⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1565/1985, ορίζεται ότι η άδεια εμπορίας λιπασμάτων τύπου Α` ισχύει για πέντε (5) έτη και του τύπου Β' για τρία (3) έτη και μπορεί να ανανεώνονται μετά τη λήξη τους ανά πενταετία και τριετία αντίστοιχα, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου. Οι αιτήσεις για την ανανέωση των αδειών τύπου Α' και τύπου Β' πρέπει να συνοδεύονται με αποδεικτικό κατάθεσης παραβόλου ποσού ίσου με το τριάντα τοις εκατό (30%) των παραβόλων που απαιτούνται για την έκδοση των αρχικών αδειών.

²¹ Άρθρο 2. «Κατά το νόμο αυτόν: 1. [...]. 2. Πολλαπλασιαστικό υλικό φυτικών ειδών ή πολλαπλασιαστικό υλικό είναι οι σπόροι, κόνδυλοι και βολβοί, τα ριζώματα, σποροφυτάρια, υποκείμενα και εμβόλια, καθώς και κάθε τμήμα φυτού που προορίζεται για την αναπαραγωγή του. [...].».

²² Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1564/1985 «Οργάνωση παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών» (ΦΕΚ Α' 164), όπως ισχύει σήμερα μετά την τροποποίηση διατάξεων του από τον ν. 2325/1995 (ΦΕΚ Α' 153), μεταξύ των άλλων, ορίζεται ότι επιτρέπεται η παραγωγή για εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού από φυσικό ή νομικό πρόσωπο εφόσον: α) έχει άδεια λειτουργίας σποροπαραγωγικής ή φυτωριακής επιχείρησης και β) έχει υποβάλει δήλωση για τον έλεγχο και την πιστοποίηση του υπό αναπαραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού.

17. Η άδεια λειτουργίας σποροπαραγωγικής επιχείρησης χορηγείται στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία πληρούν τις απαιτούμενες, προϋποθέσεις, που αναφέρονται στο ν. 1564/1985 και στην Υ.Α. 404186/1986 (ΦΕΚ Β' 683), και διαθέτουν Γεωπόνο, πτυχιούχο ανώτατης πανεπιστημιακής ή άλλης ανώτατης σχολής της ημεδαπής ή αλλοδαπής πλήρους απασχόλησης²³. Οι απαιτούμενες εγκαταστάσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με το είδος της σποράς (βλέπε υπ' αρ. πρ. 8550/22.12.2011 επιστολή του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων). Την άδεια λειτουργίας²⁴ της σποροπαραγωγικής επιχείρησης χορηγεί ο Υπουργός Γεωργίας (νυν Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων). Η άδεια λειτουργίας σποροπαραγωγικής ισχύει για πέντε (5) χρόνια και μετά τη λήψη της μπορεί να ανανεώνεται²⁵ ανά πενταετία, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, εφόσον συνεχίσουν να υφίστανται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας που καθορίζονται με τις αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας.

18. Η άδεια λειτουργίας φυτωριακής επιχείρησης (τύπου Α, Β, Γ)²⁶, χορηγείται στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα²⁷, τα οποία πληρούν τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο ν. 1564/1985 και στην Υ.Α. 320698/1987 (ΦΕΚ Β' 446), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει και απασχολούν ως υπεύθυνο του φυτωρίου, Γεωπόνο, πτυχιούχο ανώτατης γεωπονικής σχολής ή Τεχνολόγο Γεωπονίας κατεύθυνσης

²³ Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Υ.Α. 404186/05-08-86 «Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας σποροπαραγωγικής επιχείρησης» (ΦΕΚ Β' 683) καθορίζονται οι προϋποθέσεις χορήγησης άδειας: «Για τη χορήγηση της άδειας του άρθρου 1 η επιχείρηση πρέπει να: α) Διαθέτει Γεωπόνο ανωτάτης ή πανεπιστημιακής σχολής της ημεδαπής ή αλλοδαπής πλήρους απασχόλησης. β) Εξασφαλίζει εγκαταστάσεις υποδομής, επεξεργασίας, τυποποίησης και εναποθήκευσης πολλαπλασιαστικού υλικού με μηχανολογικό εξοπλισμό ανάλογο με την ειδίκευση της επιχείρησης, όπως θερμοκήπια ή κλωβούς για περιπτώσεις παραγωγής σπόρων κηπευτικών όπου χρειάζονται. γ) Διαθέτει εργαστήριο αναλύσεων σπόρων με θαλάμους ελέγχου ελαστικότητας, υγρασιόμετρα ακρίβειας καθώς και βοηθητικού τεχνικού εξοπλισμού. δ) Διαθέτει θάλαμο συντήρησης ασφαλιστικών αποθεμάτων βασικού πολλαπλασιαστικού υλικού και προγενεστέρων γενεών εφόσον γίνεται αναπαραγωγή υλικού των κατηγοριών αυτών. ε) Διαθέτει εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό ανάλογα με τα φυτικά είδη δραστηριότητας της επιχείρησης».

²⁴ Βλ. άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1564/1984.

²⁵ Βλ. άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1564/1984.

²⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Υ.Α. 320698/1987 (ΦΕΚ Β' 446) καθορίζονται τρεις (3) τύποι άδειας φυτωριακής επιχείρησης: 1. Τύπου Α': Γενική, πλην πολλαπλασιαστικού υλικού: α. κηπευτικών β. καλλωπιστικών φυτών και ανθών. 2. Τύπου Β': α. κηπευτικών, β. καλλωπιστικών φυτών και ανθών. 3. Τύπου Γ': Εργαστηρίου ιστοκαλλιέργειας.

²⁷ Βλ. σχετικά άρθρο 2 της Υ.Α. 320698/1987 (ΦΕΚ Β' 446), που ορίζεται ότι όλοι οι τύποι αδειών χορηγούνται σε φυσικά και νομικά πρόσωπα.

φυτικής παραγωγής με πτυχίο της ημεδαπής ή αλλοδαπής πλήρους ή μερικής απασχόλησης²⁸. Για τη λειτουργία εργαστηρίου ιστοκαλλιέργειας (παραγωγή αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού) απαιτείται ο Γεωπόνος να είναι εξειδικευμένος επί εξάμηνο τουλάχιστον σε ίδρυμα του εσωτερικού ή του εξωτερικού ή μετεκπαιδευμένος στο αντικείμενο. Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα να χορηγούνται στους δικαιούχους περισσότερες του ενός τύπου άδειες²⁹. Την άδεια λειτουργίας³⁰ της φυτωριακής επιχείρησης χορηγεί ο Νομάρχης (νυν Περιφερειακός Διευθυντής)³¹, στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η επιχείρηση. Η άδεια λειτουργίας φυτωριακής επιχείρησης ισχύει για πέντε (5) χρόνια και μετά τη λήψη της μπορεί να ανανεώνεται³² ανά πενταετία ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, εφόσον συνεχίσουν να υφίστανται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας που καθορίζονται με τις αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας.

19. Για τη χορήγηση **άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας φυτωριακής επιχείρησης μητρικής φυτείας αμπέλου**, δικαιούχοι της άδειας είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα που πληρούν τις προϋποθέσεις των σχετικών διατάξεων της Υ.Α.336135/2000 (ΦΕΚ Β' 549). Μεταξύ άλλων προϋποθέσεων ορίζεται ότι η φυτωριακή επιχείρηση μητρικής φυτείας αμπέλου θα πρέπει να διαθέτει τεχνικό υπεύθυνο, γεωπόνο πτυχιούχο Ανώτατης Σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, κατά προτίμηση κατεύθυνσης φυτικής παραγωγής, πλήρους απασχόλησης. Όσον αφορά στην ανανέωση της άδειας ορίζεται ότι η αίτηση για ανανέωση κατατίθεται στην υπηρεσία που έχει εκδώσει την άδεια πριν από τη λήξη ισχύος της. Οι αρμόδιες υπηρεσίες ελέγχουν την τήρηση των προϋποθέσεων και εισηγούνται σχετικά για τη χορήγησή της. Η επιχείρηση που κατέθεσε την αίτηση ανανέωσης εξακολουθεί να λειτουργεί νόμιμα μέχρι την ημερομηνία που θα λάβει τη σχετική απάντηση από την αρμόδια αρχή. Έως την συζήτηση της παρούσας είχαν εκδοθεί οχτακόσιες τριάντα

²⁸ Βλ. άρθρο 4 της Υ.Α. 320698/1987 (ΦΕΚ Β' 446).

²⁹ Βλ. σχετικά άρθρο 2 παρ. 4 της Υ.Α. 320698/1987 (ΦΕΚ Β' 446).

³⁰ Βλ. άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1564/1984.

³¹ Η παρ.3 του άρθρου 11 του ν. 2325/1995 (ΦΕΚ Α' 153) ορίζει ότι: «Η αρμοδιότητα του νομάρχη για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας της φυτωριακής επιχείρησης, που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του ν. 1564/1985, και η κατ' εξουσιοδότηση του Υπουργού Γεωργίας αρμοδιότητα του νομάρχη για τη χορήγηση της άδειας επιχείρησης εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού, που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 και στην παράγραφο 4 του άρθρου 15 του ίδιου νόμου, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 9 του άρθρου 2 του ν. 2040/1992, ανήκουν στον οικείο Περιφερειακό Διευθυντή του άρθρου 4 του ν. 2240/1994».

³² Βλ. άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1564/1984.

τρεις (833) άδειες παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού τύπου Α Φυτωριακή (θαμνωδών και δενδρωδών καλλιεργειών και αμπελιού) και χίλιες εξακόσιες δεκαεφτά (1617) Τύπου Β -Φυτωριακή (Καλλωπιστικών φυτών και ανθέων). Αναφορικά με τον αριθμό αδειών Τύπου Γ – Φυτωριακή (Εργαστηρίου Ιστοκαλλιέργειας), Φυτωριακή μητρικής φυτείας αμπέλου και Λειτουργίας Σποροπαραγωγικής Επιχείρησης, είχαν εκδοθεί έξι (6), πέντε (5) και εκατόν δεκαοχτώ (118) άδειες αντίστοιχα.

Γ) Άδειες Εμπορίας Πολλαπλασιαστικού Υλικού

20. Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις άδειες εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού είναι: α) το άρθρο 15 του ν. 1564/1985 «Οργάνωση παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών» (ΦΕΚ Α' 164), όπως ισχύει σήμερα μετά την τροποποίηση διατάξεων του από τον ν. 2325/1995 (ΦΕΚ Α' 153), καθώς και β) η εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω νόμου απόφαση του Υφυπουργού Γεωργίας υπ' αρ. Υ.Α. 303206/1997 (ΦΕΚ Β' 461) για τις «Προϋποθέσεις χορήγησης αδειών επιχείρησης εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού».

21. Οι άδειες εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού, χορηγούνται σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο³³ και διακρίνονται ανάλογα με τις δραστηριότητες της επιχείρησης (εισαγωγές-εξαγωγές, τυποποίηση, λιανική πώληση κ.λπ.) σε Α, Β, και Γ, ενώ για τη χορήγηση άδειας τύπου Δ, θα πρέπει να προϋπάρχει άδεια φυτωριακής ή σποροπαραγωγικής επιχείρησης. Σε κάθε περίπτωση, οι επιχειρήσεις εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού θα πρέπει να απασχολούν³⁴ Γεωπόνο ή Τεχνολόγο

³³ Σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 1564/1985: «1. Επιτρέπεται η εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού, προέλευσης εσωτερικού ή εξωτερικού από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει άδεια επιχείρησης εμπορίας του υλικού αυτού. Την άδεια επιχείρησης εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού χορηγεί ο Υπουργός Γεωργίας ή κατ' εξουσιοδότηση του ο νομάρχης στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η επιχείρηση. 2. Με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση των αδειών επιχείρησης εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού και οι υποχρεώσεις των δικαιούχων τους».

³⁴ Στην εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση, του ν. 1564/1985, υπ' αριθ. Υ.Α.303206/1997 (ΦΕΚ Β' 461) απόφαση του Υφυπουργού Γεωργίας για τις «Προϋποθέσεις χορήγησης αδειών επιχείρησης εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού» (ΦΕΚ Β' 461), μεταξύ των άλλων, ορίζεται και τα εξής: Άρθρο 5. «1. Για τη χορήγηση άδειας εμπορίας τύπου Α' η επιχείρηση πρέπει να: α) Διαθέτει γεωπόνο ή τεχνολόγο γεωπονίας κατεύθυνσης φυτικής παραγωγής (Τμήματος Φυτικής Παραγωγής ή Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας) ή Τεχνολόγο γεωπονίας του Τμήματος Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, πλήρους απασχόλησης β) [...] ». Η διάταξη ακολουθεί την αυτή διατύπωση και προκειμένου για τη χορήγηση άδειας εμπορίας τύπου Β και τύπου Γ.

γεωπονίας κατεύθυνσης φυτικής παραγωγής (Τμήματος Φυτικής Παραγωγής ή Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας) ή Τεχνολόγο γεωπονίας του Τμήματος Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, πλήρους απασχόλησης και να πληρούν τις προϋποθέσεις της Υ.Α. 303206/1997 (ΦΕΚ Β' 461), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει για τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης ή/και τυποποίησης ανάλογα με τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.

22. Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Υ.Α. 303206/1997 (ΦΕΚ Β' 461), η χορήγηση όλων των αδειών γίνεται μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων στην οποία περιλαμβάνονται όλα τα απαιτούμενα στοιχεία του άρθρου 8 της ανωτέρω απόφασης, συνοδεύεται δε με αποδεικτικό καταβολής του σχετικού παραβόλου του άρθρου 27 του ν. 1564/1985. Ειδικότερα, στην αίτηση για τη χορήγηση άδειας τύπου Δ, πρέπει να αναγράφεται και ο αριθμός άδειας της σποροπαραγωγικής ή φυτωριακής επιχείρησης. Για τις άδειες τύπου Α, Γ και από τις τύπου Δ, μόνον όσες αφορούν σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις οι αιτήσεις υποβάλλονται στην αρμόδια κεντρική υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας, ενώ για τις άδειες τύπου Β και από τις τύπου Δ, όσες αφορούν φυτωριακές επιχειρήσεις οι αιτήσεις υποβάλλονται στην αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία. Όλοι οι τύποι αδειών εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού ανανεώνονται³⁵ κάθε πέντε χρόνια με την ίδια διαδικασία αλλά με το 30% του κόστους του αρχικού παραβόλου³⁶. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 9 της ανωτέρω υπουργικής απόφασης ορίζεται ότι η αίτηση για ανανέωση της άδειας κατατίθεται στην υπηρεσία που έχει εκδώσει την άδεια πριν από τη λήξη ισχύος της. Οι αρμόδιες υπηρεσίες ελέγχουν την τήρηση των προϋποθέσεων και εισηγούνται σχετικά για τη χορήγησή της. Η επιχείρηση που κατέθεσε την αίτηση ανανέωσης εξακολουθεί να λειτουργεί νόμιμα μέχρι την ημερομηνία που θα λάβει τη σχετική απάντηση από την αρμόδια αρχή. Αναλυτικότερα έως την συζήτηση της παρούσας είχαν εκδοθεί διακόσιες έξι (206) άδειες παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού³⁷ τύπου Α (Εισαγωγές – εξαγωγές , χονδρική– λιανική πώληση, τυποποίηση) και δύο χιλιάδες διακόσιες είκοσι τέσσερεις (2224) Τύπου Β - (μεταπώληση – λιανική πώληση).

³⁵ Βλ. άρθρο 15 παρ. 1 του ν. 1564/1985.

³⁶ Βλ. άρθρο 4 παρ.6 του ν. 1564/1985.

³⁷ Όλες οι εταιρείες παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού και λιπασμάτων καταγράφονται από τη Διεύθυνση Εισροών Φυτικής Παραγωγής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και τροφίμων σε ένα ενιαίο μητρώο, το οποίο είναι διαθέσιμο για δημόσια χρήση στην ιστοσελίδα: http://www.minagric.gr/pol_yliko/py_companies.aspx.

Επίσης έχει εκδοθεί μία (1) άδεια Τύπου Γ (τυποποίηση, μεταπώληση – λιανική πώληση) και δύο χιλιάδες τριακόσιες δεκατέσσερις (2314) Τύπου Δ (φυτωριακές – σποροπαραγωγικές).

IV. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ

Α) Γενικά

23. Οι παρεμβάσεις που μπορεί να ασκηθούν στην οικονομική ελευθερία κλιμακώνονται σε ένα ευρύ φάσμα³⁸, το οποίο αρχίζει από τη χορήγηση προηγούμενης άδειας για την άσκηση ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων και καταλήγει σε βαθιές μορφές παρεμβατισμού, όπως το κρατικό μονοπώλιο³⁹, ανάλογα με τους σκοπούς του νομοθέτη και την οικονομική πολιτική που επιλέγει να ακολουθήσει. Όμως, σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να είναι ο κρατικός παρεμβατισμός ανεξέλεγκτος, ιδίως, αν αναλογιστούμε ότι η άσκηση του περιορίζει συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές, όπως αυτές της ισότητας και της οικονομικής ελευθερίας. Ήδη, από τους τίτλους των άρθρων 2 και 3, αλλά και του ίδιου του ν. 3919/2011 συνάγεται ότι σκοπός του δεν είναι να καταργηθεί κάθε περιορισμός και κάθε καθεστώς άδειας, παρά μόνον οι αδικαιολόγητοι περιορισμοί και απαιτήσεις προηγούμενης διοικητικής άδειας. Το ποιοι περιορισμοί ή καθεστάτα αδειών πρέπει να θεωρηθούν δικαιολογημένοι και, ως τέτοιοι, να διατηρηθούν προκύπτει από την παρ. 4 του άρθρου 2 και την παρ. 2 του άρθρου 3, όπου τίθενται δύο κριτήρια, ένα θετικό και ένα αρνητικό, και συγκεκριμένα: (α) οι περιορισμοί να επιβάλλονται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος⁴⁰ και (β) να μην αντίκεινται στην αρχή της αναλογικότητας. Η παρ. 4 του άρθρου 2 επιτάσσει, επίσης, την απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας του επαγγελματία ή έδρας της επιχείρησης, η οποία, ωστόσο, ήδη ισχύει κατά την κείμενη νομοθεσία, τουλάχιστον όσον αφορά τους πολίτες και της επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

³⁸ Ο Ι. Αναστόπουλος, «Αρχή της ισότητας και οικονομικός παρεμβατισμός», σε Σύμμεικτα Φ. Βεγλερή II, 1998, σελ. 322, διακρίνει τέσσερις μορφές που μπορεί να λάβει η κρατική παρέμβαση. Μπορεί να συνίσταται στην θέση περιορισμών στην άσκηση των οικονομικών ελευθεριών (περιοριστική), να αποβλέπει στη διαρρύθμιση και τον προσδιορισμό του συγκεκριμένου περιεχομένου των ατομικών δικαιωμάτων οικονομικού περιεχομένου (ρυθμιστική), να είναι κατευθυντήρια, είτε τέλος να αφορά την ανάπτυξη της δραστηριότητας δημοσίων παρεμβατικών και επιχειρηματικών φορέων (παροχική).

³⁹ Γ. Δεληγιάννης, Οικονομική ελευθερία και κρατική παρέμβαση, ΝοΒ 1992, σελ. 1187.

⁴⁰ Βλ. πρόσφατη απόφαση ΣτΕ 2766/2011.

24. Περαιτέρω, η αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών κατοχυρώνεται στο άρθρο 56 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 49 ΣΕΚ) και αποτελεί ειδικότερη έκφραση της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής του πολίτη στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 57 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 50 ΣΕΚ), θεωρούνται ως παροχές υπηρεσιών εκείνες οι οποίες παρέχονται κανονικά έναντι αμοιβής, εφόσον δεν ρυθμίζονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων και των κεφαλαίων της Συνθήκης. Το ίδιο άρθρο διευκρινίζει, ότι οι διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών καλύπτουν όλες τις οικονομικές δραστηριότητες, ιδίως τις βιομηχανικές, τις εμπορικές, τις βιοτεχνικές και τις δραστηριότητες των ελευθέρων επαγγελματιών.

25. Τέλος επισημαίνεται, ότι γενικότερα δεν δημιουργεί προβλήματα από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού η υποχρέωση προσκόμισης διπλωμάτων ή τίτλων που πρέπει να κατέχει ο ενδιαφερόμενος για να ασκήσει ορισμένη επαγγελματική δραστηριότητα. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 3919/2011⁴¹ δεν συμπεριλαμβάνονται στη ρύθμιση του άρθρου 2 περιορισμοί που έχουν υποκειμενικό χαρακτήρα, αναγόμενοι στο πρόσωπο του ενδιαφερόμενου να ασκήσει επάγγελμα, όπως οι συναπτόμενοι προς πάσης φύσεως αξιούμενα προσόντα, προς αποκτηθείσα εμπειρία, προς ικανότητες ή δεξιότητες που διαπιστώνονται με δοκιμασία και προς την ηλικία, για την είσοδο στο επάγγελμα ή την υποχρεωτική έξοδο από αυτό. Παρόλο που ορισμένοι τέτοιου είδους περιορισμοί, οι οποίοι αναλύονται στις επόμενες ενότητες της παρούσας, δεν φαίνεται να εμπίπτουν κατ' αρχήν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3919/2011, αποτελούν αντικείμενο εξέτασης της Επιτροπής, καθώς είναι στενά συνδεδεμένοι με το σύστημα πρόσβασης και άσκησης των εξεταζόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων και επηρεάζουν ουσιαστικά το επίπεδο ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη αγορά.

---

⁴¹ Βλ. Αιτιολογική έκθεση του ν. 3919/2011, σελ. 3.

B) Αξιολόγηση βάσει του Ν. 3919/2011

i. Δημόσιο συμφέρον

26. Η διατήρηση των προβλεπόμενων στη νομοθεσία περιορισμών (και άρα και η προηγούμενη αδειοδότηση) αναφορικά με την άσκηση της δραστηριότητας **παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού** επιβάλλεται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Οι περιορισμοί αποσκοπούν στην εξασφάλιση των προδιαγραφών που στόχο έχουν την προστασία του καταναλωτή, την προστασία της υγείας ζώων και φυτών, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημόσια ασφάλεια μέσω της ρύθμισης θεμάτων που αφορούν στην παραγωγή και διακίνηση πολλαπλασιαστικού υλικού. Η ανεξέλεγκτη παραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού μπορεί να οδηγήσει σε προσμίξεις μη επιτρεπτές βιολογικά και σε διασπορά γενετικά τροποποιημένων οργανισμών. Επιπλέον, ο έλεγχος του πολλαπλασιαστικού υλικού αποτελεί βάση για το σχεδιασμό και τη χάραξη αγροτικής πολιτικής, καθώς και για τη διαφύλαξη της μεσογειακής ποικιλομορφίας και του μεσογειακού τρόπου διατροφής.

27. Αντίστοιχα, η διατήρηση των προβλεπόμενων στη νομοθεσία περιορισμών (και άρα και η προηγούμενη αδειοδότηση) αναφορικά με την άσκηση της δραστηριότητας **της εμπορίας λιπασμάτων** επιβάλλεται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως η δημοσία υγεία των πολιτών αλλά και η προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, πρέπει, να σημειωθεί ότι για την κυκλοφορία των λιπασμάτων, η ενωσιακή πολιτική είναι ενιαία και οριζόντια σε όλα τα Κράτη- Μέλη και διέπεται από τους Κανονισμούς: 2003/2003, 885/2004, 162/2007, 1020/2009, 137/2011⁴². Οι περιορισμοί αποσκοπούν στην εξασφάλιση των αναγκαίων προδιαγραφών και προϋποθέσεων που στόχο έχουν μέσω της καθοδήγησης του χρήστη των λιπασμάτων (οδηγίες σχετικά με το προϊόν, το οποίο εμπεριέχει χημικές δραστικές ουσίες, συμβουλές για την αναγκαιότητα λίπανσης, τον τρόπο λίπανσης και οδηγίες για την ορθολογική χρήση των λιπασμάτων, απαραίτητες ιδίως λόγω της εκρηκτικότητας των άζωτούχων λιπασμάτων) να προστατέψουν τους καταναλωτές,

---

⁴² Βλ. επίσης σχετικά τον πρόσφατο ν. 4036/2012 «Διάθεση γεωργικών φαρμάκων στην αγορά, ορθολογική χρήση αυτών και συναφείς διατάξεις», ο οποίος υιοθέτησε τα αναγκαία συμπληρωματικά μέτρα των Κανονισμών (ΕΚ) 1167/2009, 396/2005 καθώς και την Οδηγία 2009/128/ΕΚ.

την υγεία των ζώων και των φυτών και την προστασία του περιβάλλοντος (ρύπανση εδαφών και υπόγειων υδάτων).

28. Συνεπώς, η διάθεση λιπασμάτων, καθώς και αυτή της παραγωγής και διάθεσης πολλαπλασιαστικού υλικού αποτελούν δραστηριότητες αυξημένης προστασίας, καθώς σχετίζονται με βασικά θέματα δημόσιας υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος.

ii. Αρχή της αναλογικότητας

29. Η αρχή της αναλογικότητας είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη (άρθρο 25 § 1 Σ) και αποτελεί ταυτόχρονα και πρωτογενή κανόνα του κοινοτικού δικαίου (άρθρο 5 ΣΛΕΕ). Σύμφωνα με την ανωτέρω αρχή ο επιβληθείς περιορισμός θα πρέπει να μην επιφέρει μεγαλύτερη δέσμευση του δικαιώματος, από όση επιβάλλεται για την ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, ένα μέτρο που περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία θα πρέπει να είναι κατάλληλο και αναγκαίο. Κατάλληλο σημαίνει πρόσφορο για την επίτευξη ενός δημοσίου συμφέροντος και αναγκαίο σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να υπερβαίνει σε «ένταση, έκταση, και διάρκεια» τον απαιτούμενο βαθμό για την επίτευξη του εν λόγω δημοσίου συμφέροντος⁴³. Μεταξύ των συντελεστών που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να εκτιμηθεί αν ένα μέτρο αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας είναι εάν υπάρχουν επαρκή εναλλακτικά μέτρα, εάν, δηλαδή, ο επιδιωκόμενος σκοπός του δημοσίου συμφέροντος μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο επαχθείς ρυθμίσεις. Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι τα προνόμια αντίκεινται στο δικαίωμα εγκατάστασης και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα περιγραφής της εν λόγω αρχής, συνιστά η απόφαση του ΣτΕ υπ' αριθμ. 1249/2010 η οποία αναφερόμενη σε προγενέστερη νομολογία⁴⁴ διαλαμβάνει, ότι «οι νομίμως επιβαλλόμενοι περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων, πρέπει, να πληρούν τρία κριτήρια και συγκεκριμένα να είναι: α) κατάλληλοι, ήτοι πρόσφοροι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, β) αναγκαίοι, ήτοι να συνιστούν μέτρο το οποίο, σε σχέση με άλλα μέτρα που μπορεί να ληφθούν, επάγεται τον ελάχιστο δυνατό περιορισμό για τον ιδιώτη ή το κοινό, και γ) εν στενή εννοία αναλογικοί, να

⁴³ Π. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 2004, σελ. 91.

⁴⁴ ΣτΕ 202/1974, 1700/1995, 1129/2003.

τελούν, δηλαδή, σε εύλογη σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της βλάβης που προκαλούν».

30. Εν προκειμένω, σε σχέση με το καθεστώς της προηγούμενης αδειοδότησης ο νόμος έχει προδιαγράψει αυστηρές προϋποθέσεις, οι οποίες απαιτούνται, προκειμένου μία επιχείρηση να εξασφαλίσει άδεια παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού ή άδεια εμπορίας λιπασμάτων. Επομένως, ενόψει του ότι η διασφάλιση της δημοσίας υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος επιτυγχάνεται με τη θέσπιση των ουσιαστικών προϋποθέσεων που αναφέρονται στις επιμέρους υπουργικές αποφάσεις, όπως η πρόβλεψη της στελέχωσης των επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, από εξειδικευμένους επιστήμονες, ο προσωποπαγής χαρακτήρας της άδειας συνδεδεμένης με το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, καθώς και άλλες αντίστοιχες τεχνικές προδιαγραφές, η χορήγηση προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση των ανωτέρω δραστηριοτήτων δεν είναι πρόσφορο μέσο για την επίτευξή του σκοπού του νομοθέτη. Ο επιδιωκόμενος σκοπός, δηλαδή, της δημοσίας υγείας και της προστασίας του περιβάλλοντος μπορεί να επιτευχθεί και με ηπιότερα μέσα, όπως του κατασταλτικού έλεγχου. Σε κάθε περίπτωση οι νόμιμες προϋποθέσεις και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την έναρξη των ανωτέρω δραστηριοτήτων παραμένουν και ισχύουν είτε με καθεστώς προηγούμενης αδειοδότησης είτε με καθεστώς αναγγελίας με την έκδοση σχετικής ανακοίνωσης/βεβαίωσης. Το γεγονός ότι οι δικαιούχοι των αδειών θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί πριν την άσκηση της δραστηριότητας και να είναι καταγεγραμμένοι, δεν αποτελεί βάσιμο ισχυρισμό για τη διατήρηση της προηγούμενης διοικητικής άδειας, καθώς η καταγραφή μπορεί να γίνεται είτε με την αίτηση για αδειοδότηση είτε και με την ανακοίνωση/βεβαίωση της αναγγελίας. Η έναρξη δε της δραστηριότητας θα γίνεται μετά το πέρας του τριμήνου, οπότε οι αρμόδιες αρχές θα προβαίνουν στις απαιτούμενες διαδικασίες και ελέγχους για τη διαπίστωση της συνδρομής όλων των τιθέμενων από το κανονιστικό πλαίσιο προϋποθέσεων για την έκδοση της αντί αδείας αντίστοιχης ανακοίνωσης/βεβαίωσης. Ως εκ τούτου κρίνεται, ότι εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του ανωτέρω νομοθετικού πλαισίου, δεν συνιστά αναγκαίο μέτρο η χορήγηση προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση των ανωτέρω δραστηριοτήτων, και, επομένως, θα μπορούσε να περιοριστεί στην αναγγελία άσκησής τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3 του ν. 3919/2011.

31. Επίσης, η υποχρέωση ανανέωσης των αδειών εμπορίας και παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού και εμπορίας λιπασμάτων με την ίδια διαδικασία χορήγησης αρχικής άδειας δεν συνιστά πρόσφορο και αναλογικό μέτρο σε σχέση με τους σκοπούς που εξυπηρετούνται. Αντιθέτως, παρίσταται πρόσφορο, εύλογο και θεμιτό να μην απαιτείται η χορήγηση εκ νέου διοικητικής άδειας από μέρους της διοίκησης, κατά το στάδιο της ανανέωσης, καθώς το σύνολο των εγγράφων έχουν ήδη ελεγχθεί, κατά το χρονικό στάδιο της αρχικής χορήγησης. Συναφώς σημειώνεται, ότι η απαίτηση εκ του νόμου για τη χορήγηση εκ νέου διοικητικής άδειας (ανανέωσης) της άδειας, συνιστά μέτρο δυσανάλογο προς την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, καθώς αυτό μπορεί να καλυφθεί με κατασταλτικό έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές των επικαιροποιημένων στοιχείων και, επομένως, πρέπει να περιοριστεί σε επικαιροποίηση του φακέλου ανά τριετία.

32. Από τις διατάξεις των ν. 1564/1985 και του ν. 1565/1985, καθώς και των υπουργικών αποφάσεων που προαναφέρθηκαν συνάγονται τα ακόλουθα :

α) Στο υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο δεν υπάρχει αριθμητικός ή γεωγραφικός περιορισμός ή ελάχιστες αποστάσεις στα καταστήματα που μπορούν να εμπορευθούν λιπάσματα και πολλαπλασιαστικό υλικό ή στις εγκαταστάσεις που παράγουν το τελευταίο. Επιπλέον, δεν υπάρχουν απαιτήσεις, οι οποίες υποχρεώνουν τις εταιρείες/καταστήματα να έχουν συγκεκριμένη νομική μορφή ή τους επιχειρηματίες να ασκούν αποκλειστικά συγκεκριμένη δραστηριότητα ή τέλος να περιορίζουν την άσκηση από κοινού διαφορετικών δραστηριοτήτων. Επίσης, δεν υφίσταται διακριτική μεταχείριση μεταξύ φυσικών και νομικών προσώπων⁴⁵.

β) Ο νόμος, όπως προαναφέρθηκε, έχει προδιαγράψει τις αυστηρές προϋποθέσεις, οι οποίες απαιτούνται, προκειμένου μία επιχείρηση να εξασφαλίσει άδεια παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού ή άδεια εμπορίας λιπασμάτων, οι οποίες έχουν αυστηρώς προσωποπαγή χαρακτήρα, ως συνδεδεμένες αποκλειστικά με το συγκεκριμένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, και γι' αυτό δεν μεταβιβάζονται, δεν

---

⁴⁵ Βλ. ΣτΕ Ολ 1992/2005, 1998/2010 και ανωτέρω νομικό πλαίσιο λιπασμάτων πολλαπλασιαστικού υλικού.

εκχωρούνται και δεν κληρονομούνται⁴⁶. Η ρύθμιση αυτή κρίνεται αναλογική και αναγκαία, καθώς δεν είναι δυνατόν να μεταβιβάζονται ή να εκχωρούνται ή να κληρονομούνται οι εν λόγω άδειες, εφόσον δεν θα συντρέχουν οι τιθέμενες από το νόμο προϋποθέσεις (π.χ. απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού).

γ) Μεταξύ των προαναφερθεισών αναγκαίων προϋποθέσεων είναι και η στελέχωση της επιχειρήσεως από τις ρητά στο νόμο αναφερόμενες ειδικότητες επιστημόνων, στις οποίες, στην μεν πρώτη περίπτωση της άδειας παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού, μόνο στην περίπτωση άδειας φυτωριακής επιχείρησης και φυτωριακής επιχείρησης μητρικής φυτείας αμπέλου υπάρχει πρόβλεψη για πτυχιούχους της ημεδαπής ή αλλοδαπής, στις δε άλλες περιπτώσεις της άδειας εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού, και της άδειας εμπορίας λιπασμάτων αναφέρονται μόνον πτυχιούχοι ανώτατης ή τεχνολογικής εκπαίδευσης, χωρίς καμία αναφορά σε πτυχιούχους της αλλοδαπής. Οι ρυθμίσεις των αντίστοιχων υπουργικών αποφάσεων, στις οποίες δεν προβλέπεται να χορηγείται άδεια και σε πτυχιούχους της αλλοδαπής δεν κρίνεται αναλογική και αναγκαία για την εξυπηρέτηση επιτακτικών σκοπών δημοσίου συμφέροντος, ενώ προσκρούει και στο άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 3919/2011 αλλά και στο άρθρου 49 ΣΛΕΕ. Επομένως, προτείνεται να προβλεφθεί ρητά ότι και οι πτυχιούχοι αλλοδαπών πανεπιστημίων ή ιδρυμάτων αναγνωρισμένων κατά τη σχετική διαδικασία δύνανται να είναι δικαιούχοι των ανωτέρω αδειών.

δ) Η επιλογή από το νομοθέτη της προβλέψεως της στελεχώσεως των επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, από τους προαναφερθέντες και μόνο επιστήμονες⁴⁷ απέβλεψε στα ειδικά επιστημονικά προσόντα και στις γνώσεις, τις οποίες αυτοί έχουν και οι οποίες τους καθιστούν, κατά τεκμήριο, γνώστες του αντικειμένου της εμπορίας των ως άνω γεωργικών εφοδίων, τα οποία διαδραματίζουν σημαντικότατο ρόλο (βλ. σχετικές εισηγητικές εκθέσεις) στη γενικότερη ανάπτυξη της γεωργίας και την εξυπηρέτηση, κατ' επέκταση, του δημοσίου συμφέροντος, έτσι ώστε, αντίθετα και υπό την αυστηρή ερμηνεία των ιδίων κανόνων δικαίου, να

---

⁴⁶ Βλ. άρθρο 6 της Υ.Α. 394200/5925/1999, για τις άδειες εμπορίας λιπασμάτων, άρθρο 8 της Υ.Α. 336135/2000 φυτωριακής μητρικής φυτείας αμπέλου, άρθρο 11 της Υ.Α. 303206/1997 εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού καθώς και Τριμ. Διοικ. Πρωτ. Αθ. 8585/1997 που αφορά στο πολλαπλασιαστικό υλικό.

⁴⁷ Στην περίπτωση της φυτωριακής επιχείρησης ορίζεται πλήρους ή μερικής απασχόλησης ο υπεύθυνος του φυτωρίου, βλ. σχετικά άρθρο 4 παρ. 2 της Υ.Α. 320698/1987.

συνάγεται ότι αποκλείονται επιστήμονες, οι οποίοι δεν αποδεικνύεται ότι διαθέτουν τα συγκεκριμένα ουσιαστικά επιστημονικά προσόντα και γνώσεις ή έχουν, ενδεχομένως, άλλες παρεμφερείς, πλην όμως μη απαιτούμενες από το νόμο. Ο νομοθέτης, όπως προαναφέρθηκε, προέκρινε ως αναγκαία για την εξασφάλιση αδειάς εμπορίας και παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού ή λιπασμάτων τη στελέχωση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων από επιστήμονες συγκεκριμένων ειδικοτήτων. Παρόλα ταύτα, εντοπίζεται ότι αφενός μεν, σε κάποιες υπουργικές αποφάσεις δικαιούχοι των αδειών είναι μόνο πτυχιούχοι ανώτατων σχολών⁴⁸ και όχι και τεχνολόγων γεωπονίας αφετέρου δε μόνο συγκεκριμένες ειδικότητες τεχνολόγων γεωπονίας, και όχι άλλες συναφείς με παρεμφερή επαγγελματικά προσόντα (βλ. σχετικά π.δ. 109/1989)⁴⁹. Ως εκ τούτου, εφόσον πράγματι υπάρχουν κατηγορίες επιστημόνων που κατέχουν την απαιτούμενη εξειδίκευση δεν κρίνεται αναλογικό να υπάρχει περιορισμός στην πρόσβαση των δικαιούχων των αδειών επιστημόνων συναφών ειδικοτήτων. Επομένως, προτείνεται η ρητή πρόβλεψη ότι το εξειδικευμένο προσωπικό στις επιχειρήσεις εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού και εμπορίας λιπασμάτων μπορεί να καλύπτεται και από αποφοίτους Τ.Ε.Ι, όπου δεν υπάρχει τέτοια νομοθετική πρόβλεψη, με την ουσιαστική πάντα προϋπόθεση ότι οι τελευταίοι κατέχουν την απαραίτητη εξειδίκευση για την ανάλογη δραστηριότητα, σύμφωνα με τις κείμενες ενωσιακές διατάξεις για την αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων.

ε) Περαιτέρω για την πρόβλεψη της στελεχώσεως των επιχειρήσεων, από τους προαναφερθέντες επιστήμονες⁵⁰, σε διαρκή βάση με πλήρη απασχόλησή τους καθ' όλες τις ώρες λειτουργίας της επιχειρήσεως, ιδίως για τις μικρές επιχειρήσεις κατά την έννοια του ενωσιακού δικαίου, κρίνεται ότι δεν πληρούται η αρχή της αναλογικότητας, καθώς οι τελευταίες θα μπορούσαν να έχουν τη δυνατότητα να απασχολούν μερικώς, και μόνο τον αρμόδιο τεχνικό υπεύθυνο και να αποφευχθούν οικονομικές επιβαρύνσεις, οι οποίες τελικά θα μετακυλύονταν στους καταναλωτές.

---

⁴⁸ Από τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 12 της Υ.Α.303206/1997 περί εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού συνάγεται ότι παλαιότερα και Δασολόγοι μπορούσαν να πάρουν άδεια, ενώ πλέον μόνον Γεωπόνοι.

⁴⁹ Βλ. σχετικά την απόφαση ΣτΕ 3107/2001, ανωτέρω υποσημείωση 10. Επίσης, σχετικές οι ΓνΝΣΚ 709/2001, 712/2002.

⁵⁰ Στην περίπτωση της φυτωριακής επιχείρησης ορίζεται πλήρους ή μερικής απασχόλησης ο υπεύθυνος του φυτωρίου, βλ. σχετικά άρθρο 4 παρ. 2 της Υ.Α. 320698/1987.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

33. Κατά συνέπεια με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή γνωμοδοτεί, ότι υφίστανται επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος κυρίως της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος όσον αφορά στο καθεστώς αδειοδότησης της εμπορίας, τόσο των λιπασμάτων όσο και της εμπορίας και παραγωγής του πολλαπλασιαστικού υλικού αλλά δεν πληρούται η αρχή της αναλογικότητας και συνεπώς προτείνεται η άρση της αδειοδότησης με προηγούμενη διοικητική άδεια και η αντικατάστασή της με αναγγελία. Στη δε περίπτωση της ανανέωσης των ανωτέρω αδειών αρκεί η απλή επικαιροποίηση του φακέλου ανά τριετία. Τέλος, για τους επιμέρους περιορισμούς προτείνονται τα ανωτέρω λεχθέντα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Προτείνεται :

1. Η άρση της υποχρέωσης προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση εμπορίας ή/και παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού, καθώς και εμπορίας λιπασμάτων και η αντικατάστασή της με τη διαδικασία αναγγελίας του άρθρου 3 του ν. 3919/2011, διότι δεν πληρούται η αρχή της αναλογικότητας. Οι επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, και κυρίως η προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, εξυπηρετούνται επαρκώς με την κατά τα ανωτέρω αναγγελία.
2. Η άρση της υποχρέωσης ανανέωσης της διοικητικής άδειας για την άσκηση εμπορίας ή/και παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού, καθώς και εμπορίας λιπασμάτων, και η αντικατάσταση αυτής από διαδικασία επικαιροποίησης του φακέλου ανά τριετία.
3. Η άρση της υποχρέωσης για πλήρη απασχόληση του γεωτεχνικού ή τεχνολόγου γεωπονίας ή του εκάστοτε υπεύθυνου εξειδικευμένου προσωπικού, όπως κάθε φορά ορίζεται στο νόμο, ως προϋπόθεσης για τη χορήγηση άδειας άσκησης εμπορίας ή/και παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού, καθώς και εμπορίας λιπασμάτων, ιδίως για τις μικρές επιχειρήσεις κατά την έννοια του ενωσιακού δικαίου, διότι δεν πληρούται η αρχή της αναλογικότητας. Προτείνεται η αντικατάστασή της με δυνατότητα μερικής και μόνο απασχόλησης του ως άνω προσωπικού.

4. Η ρητή πρόβλεψη ότι το εξειδικευμένο προσωπικό στις επιχειρήσεις εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού και εμπορίας λιπασμάτων μπορεί να καλύπτεται, όχι μόνο από κατόχους πτυχιούχους ελληνικών πανεπιστημίων ή ιδρυμάτων, αλλά και των αντίστοιχων της αλλοδαπής, καθώς η παράλειψη της αναφοράς αυτής μπορεί να συνιστά περιορισμό του άρθρου 2 παρ. 4 ν. 3919/2011 (διάκριση λόγω ιθαγένειας) και του άρθρου 49 της ΣΛΕΕ.
5. Η ρητή πρόβλεψη ότι το εξειδικευμένο προσωπικό στις επιχειρήσεις εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού και εμπορίας λιπασμάτων μπορεί να καλύπτεται και από αποφοίτους Τ.Ε.Ι, όπου δεν υπάρχει τέτοια νομοθετική πρόβλεψη, με την ουσιαστική πάντα προϋπόθεση, ότι οι τελευταίοι κατέχουν την απαραίτητη εξειδίκευση για την ανάλογη δραστηριότητα, σύμφωνα με τις κείμενες ενωσιακές διατάξεις για την αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων.

Η Γνωμοδότηση εκδόθηκε την **6η Φεβρουαρίου 2012**.

Η Γνωμοδότηση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 47 του ν. 3959/2011.

Η Γραμματέας

Ηλιάνα Κούτρα

Ο Πρόεδρος και Συντάκτης
Της Γνωμοδότησης

Δημήτριος Κυριτσάκης